OTT, VT Matti Marttunen
Perustuslakivaliokunnan sihteeri
Valiokuntaneuvos
Perustuslakivaliokunta
00102 Eduskunta

Viite: Perustuslakivaliokunnan tietopyyntö 4.10.2017

Eduskunnan perustuslakivaliokunnassa on käsittelyssä laki Helsinki-Malmin lentopaikasta ja Helsingin kaupungilta on pyydetty tietoa siitä, miten yleiskaavasta hallinto-oikeudessa vireillä olevat valitukset koskettavat Malmin lentokenttää. Tietopyyntö saapui 4.10.2017 sähköpostitse. Vastaus on laadittu yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa.

Helsingin uudesta yleiskaavasta tehtiin 50 valitusta, joista 15 koski tavalla tai toisella Malmin lentokentän aluetta. Alla on eritelty Malmin lentokenttää koskevat valitusperusteet ja kaupungin lausunnossa (22.5.2017 § 568) hallinto-oikeudelle niihin annetut vastineet. Tarkemmin näistä löytyy oheen liitetystä Helsingin kaupungin lausunnosta hallinto-oikeudelle.

Malmin lentokentän aluetta koskevat valitusperusteet

Valituksessa numero 6 ****** katsoo, että vuorovaikutus on ollut puutteellista, ei ole huomioitu luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä eikä ympäristön suojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisyä, yleiskaava tuhoaa elinkeinoelämän edellytyksiä ja poistaa ilmailualan kehitysmahdollisuuksia.

Museovirasto on valituksessa 7 katsonut että Malmin lentokenttä kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Kaavaratkaisussa on liian raskasta rakentamista. Ei edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista eikä ole yleiskaavalta edellytettyjen sisältövaatimusten mukainen.

Tapulikaupunki-seuran valituksessa, valitus 12, katsotaan, että kaavakartasta ei selviä kohteiden sijainti, selvitykset ovat riittämättömät. Rakennetun kulttuuriympäristön huomioiminen. Päätös on ristiriidassa Uudenmaan maakuntakaavan kanssa.

******* on valituksessaan numero 22, katsonut, että valtakunnallisia alueiden käyttötavoitteita ei ole huomioitu. Valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen säilyttämistä ei ole otettu huomioon. Maakuntakaavaa ei ole huomioitu. Rakennettua ympäristöä ei ole vaalittu. Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttöä ei ole otettu huomioon. Selvitykset ja vaikutusarvioinnit ovat riittämättömiä.

Valitus 30, ******* mukaan päätös on maakuntakaavan vastainen, koska korvaavaa vaihtoehtoa kentälle ei ole löydetty

Malmin lentoaseman ystävät ry lausuu valituksessa 36, että Yleiskaavan ulottaminen ajallisesti näin kauas (v. 2050) ei vastaa tarkoitustaan. Kulttuuriympäristön suojelua tai olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ei ole huomioitu riittävästi. Asuntotuotannon ja liikennejärjestelmien ristiriita. Vuorovaikutus on ollut puutteellista. Vaikutusarvioinnit ovat olleet puutteellisia ja tarkoitushakuisia. Päätös on maakuntakaavan vastainen. Päätös on ristiriidassa luonnonsuojelulain ja –asetuksen kanssa.

Valituksessa 37, Tringa on katsonut, että heinäkurpan esiintymistä (Malmin lentokenttä syyslevähdysalue) ei ole tuotu esille kaavan luontovaikutusten arvioinnissa.

Valituksessa 38 ******* toteaa, että kaava ohjaa Malmin lentokentän alueelle liian raskasta rakentamista, alue on RKY 2009 –kohde, kaava on maakuntakaavan ja 2. vaihemaakuntakaavan vastainen. Alueella on harvinaisia kasvilajeja, jotka eivät kestä alueen suunniteltua kulutusta.

Valituksessa 40 ******* on todennut, että tutkimuksia ja selvityksiä ei ole tehty riittävässä laajuudessa. Korvaavasta kentästä ei ole selvitystä. Päätös on maakuntakaavan vastainen. Vuorovaikutus on ollut puutteellista.

Valituksessa 43 ******* on todennut, että rakennetun kulttuuriympäristön luonteen kannalta on osoitettu liian raskasta rakentamista. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetun ympäristön arvot tulee ottaa huomioon. Kulttuuriympäristöä on koko alueen kokonaisuus. Päätös on maakuntakaavan vastainen.

Puistola-seura ry ja Puistolan omakotiyhdistys ry ovat lausuneet valituksessa 44, että kulttuuriympäristö on huomioitava. Vuorovaikutus on ollut puutteellista. Kaavakartta on epäselvä.

Valituksessa 45 ******* toteaa, että korvaavaa kenttää ei ole osoitettu. Vuorovaikutus on ollut puutteellista. Viimeisimpiä maaperätutkimuksia ei ole huomioitu.

Valituksessa 46 ******* ja BF-Lento Oy perustelevat valituksessaan, että päätös on maakuntakaavan vastainen. Korvaavaa kenttää ei ole osoitettu. Kulttuurihistoriallinen kokonaisuus on huomioitava.

Valituksessa 47 ******* katsoo, että päätös on maakuntakaavan vastainen. Korvaavaa kenttää ei ole osoitettu. Muistutukseen ei ole vastattu.

Valituksessa 49 ******* on katsonut, että päätös on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakuntakaavan vastainen. Rakennettu kulttuuriympäristö ja luontoarvot on huomioitava.

Lisäksi valituksia on perusteltu sillä, että yleiskaava tuhoaa kansallista kulttuuri- ja luonnonperintöä, kaavaratkaisu on yhdenvertaisuuslain vastainen, koska lentäjien yleisilmailun toimintamahdollisuudet viedään ilman korvaavia vaihtoehtoja. Alueella esiintyy useita lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kiellettyä. Malmin lentokenttäalueesta päättäminen olisi vaatinut yleisempää vuorovaikutusta eri ryhmien välillä ennen yleiskaavan laatimisen aloittamista. Yleisötilaisuuksissa ja työpajoissa ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa yleiskaavan ydinkohtiin. Hallintolain vastaista, koska asianosaisia ei ole riittävästi kuultu.

Valituksia on myös perusteltu seuraavasti: Valtakunnallisten alueiden käytön tavoitteet ovat osin ristiriitaisia Malmin lentokentän alueen osalta. Nyt asuntotuotannon turvaaminen riittävällä tonttimaalla on ohittanut toimivan liikennejärjestelmän luomistavoitteen. Tähän on vaikuttanut myös väärä tieto valtion päätöksestä lentotoiminnan lakkauttamisesta Malmilla. Malmin lentoaseman säilyttäminen olisi edellytys alueen elinkeinoelämälle ja ilmailualan kilpailumahdollisuuksille. Maaperätutkimukset on jätetty huomiotta. Taloudellisten vaikutusten arvioinnista ilmenee, ettei rakentaminen ole taloudellisesti toteutettavissa. Lentomelumallinnuksen ennustetilanne on vanha.

Valituksissa 7, 12, 40, 43, 44 ja 49 on käsitelty myös muita osia yleiskaavasta kuin Malmia, vastineet niihin on annettu kaupungin lausunnon ao. kohdissa.

Malmin lentokenttää koskevat vastineet kaupungin lausunnossa hallinto-oikeudelle

Helsingin kaupunki on vastineessaan katsonut, että yleiskaava osoittaa Malmin lentokentän kulttuuriympäristöarvot oikeusvaikutteisina Kulttuuriympäristöt-teemakartalla. Kaavassa määrätään, että suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Kulttuuriympäristöt-teemakartalla todetaan myös, että valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä ja muinaismuistoja koskevassa suunnittelussa on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Tämä varmistaa sen, että kulttuuriympäristön arvoja tulkitaan riittävällä asiantuntemuksella. (Kau-

punginhallituksen lausunto hallinto-oikeudelle 22.5.2017 s. 27, 80, 129, 182-183.)

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on painotettu erityisesti yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja hyviä julkisia liikenneyhteyksiä, erityisesti raideliikenneyhteyksiä, kävely- ja pyöräily-yhteyksiä, yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä, energiakysymyksiä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Terveelliselle ja turvalliselle kaupunkiympäristölle tulee luoda edellytykset. Alueidenkäytön suunnittelulla on huolehdittava, että asunto- ja työpaikkarakentamiseen on tarjolla riittävästi tonttimaata.

Helsingin seudun erityiskysymysten (kohta 4.6) yleistavoitteissa määrätään, että Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskuksena luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalle liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta. Seudun keskuksia vahvistetaan asunto-, työpaikka- ja palvelukeskuksina. (Lausunto s. 183.)

Yleiskaavan selostuksen luvussa 3.4.1 Vaikutukset elinkeinoelämän toiminta-edellytyksiin on käsitelty myös vaikutuksia yleisilmailuun (s.133) ja arvioitu miten kaavaratkaisuun on päädytty. Voimassa olevissa maakunta- ja yleiskaavoissa kentän alue on osoitettu rakentamiseen, mikäli lentotoiminta lakkaa. Tekeillä olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa Malmin lentokentän alue on osoitettu tiivistettäväksi alueeksi osana maakuntakaavoitusta ohjaavien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista.[1] (Lausunto s. 80, 183.)

Korvaavan kentän osoittaminen on seudullinen asia, jota Helsingin kaupunki ei voi yksin ratkaista. Mikään kunta ei toistaiseksi ole ilmoittanut Malmia täysin korvaavan kentän suunnittelusta.[2] (Lausunto s. 183.)

Yleiskaavaratkaisu perustuu valtion aiemmin tekemään päätökseen lentotoiminnan lakkauttamisesta Malmin lentokentällä. Valtioneuvosto päätti 3.4.2014 julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018. Siinä linjattiin, että Malmin lentokenttä *otetaan asuntokäyttöön* ja että valtion toiminnot lopetetaan kenttäalueella mahdollisimman nopeasti, viimeistään vuoteen 2020 mennessä. Oikeuskansleri vahvisti vielä päätöksen vuoden 2015 syyskuussa. Finavia on päättänyt lopettaa toimintansa Malmin lentokentällä vuoden 2016 lopussa.[3]

[1] Kaavaselostus, s. 133.
[2] Vuorovaikutusraportti IV, s. 168
[3] Kaavaselostus, s. 134. Kaavaselostuksessa oleva yllä mainittu muotoilu on peräisin Liikenne- ja viestintäministeriön 5.10.2015 tiedotteesta, jossa ilmaisuna on ”*otetaan käyttöön*”. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2015-

Näistä lähtökohdista aluetta on lähdetty suunnittelemaan asuntopainotteisena. (Lausunto s. 79, 81, 183.)

Vuorovaikutus (Lausunto s. 22.)

Kaavakartan epäselvyys (Lausunto s. 115.)

Ristiriita luonnonsuojelulain ja –asetuksen kanssa (Lausunto s. 31-33, 46-55.)

Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen huomioon ottaminen, lentoliikenteen jatkumisen selvittäminen (Lausunto s. 183.)

Liite

Lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle kaupunginvaltuuston päätöksestä tehdyistä valituksista koskien Helsingin uutta yleiskaavaa – kaupunkikaavaa 22.5.2017 § 568 löytyy täältä: https://dev.hel.fi/paatokset/asia/hel-2016-014029/khs-2017-20/ ja pdf täältä: https://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Paatos/2017/Kanslia_2017-05-22_Khs_20_Pk/B2A0F9DC-5E84-C760-A11C-5C5457D00000/Lausunto_Helsingin_hallinto-oikeudelle_kaupunginva.pdf

Lisätietoja

Kaupunginasiamies Taina Lehtinen
taina.lehtinen@hel.fi, Puh. 040 3347252

Johtava kaupunginasiamies Päivi Kuusjärvi
paivi.kuusjarvi@hel.fi, Puh. 050 440 3971

2018 todetaan: ”Asuntorakentamisen edellytysten parantamiseksi Helsingin seudulla valtio vetäytyy toimintoineen Helsinki-Malmin lentoasemalta siten, että alue *on mahdollista ottaa asuntokäyttöön* viimeistään 2020-luvun alussa.